

23

I. N. J. C.

DISSE<sup>T</sup>AT<sup>O</sup> PHIL<sup>O</sup>SOPH<sup>I</sup>C<sup>A</sup>,

DE

**UNITATE DEI,**

QUAM

ADSISTENTE GRATIA DIVINA

Ex

*Consensu Ampliss. Fac. Philosoph. in Regia Academia  
Aboënsi,*

P R A E S I D E ,

*MAXIME REVERENDO atque CELEBERRIMO VIRO*

DOCTOR. DOCTOR. CAROLO  
MESTERTON,

Log. & Metaph. PROFESS. Reg. & Ord.

*Publico bonorum examini modeste submittit,*

CAROLUS BERGMAN,

*NYLANDUS.*

In Aud. Major. Die XIX. Decembr. Anni MDCCLIX.

H. P. M. C.

---

ABOÆ, Impressit DIRECT. & TYPOGR. Reg. Magn. Duc.  
Finland. JACOB MERCKELL.

*VIRO Plurimum Reverendo atque Preclarissimo*  
**D:no SIGFRIDO INGMAN,**  
Pastori Ecclesiarum, quæ DEO Ekenesiae & in Po-  
jo colliguntur meritissimo, Fautori propensissimo, o-  
mni veneratione ad cineres usque colendo.

*VIRO Consultissimo*  
**D:no ERICO MILTOPÆO,**  
Consuli urbis Ekenesiae æquissimo, Fautori  
benignissimo.

*VIRO Experientissimo*  
**D:no JACOBO BROSELL,**  
Chirurgo Legionis dexterissimo, Fautori  
singulari.

**S**ingularis ille favor, quo me semper amplexi es sis, Fauto-  
res optimi, allexit, ut exinguas basce pagellas Nominè-  
bus vestris exornarem. Accipiatis itaque Fautores optimi,  
dissertationem banc qualemcumque serena atque placida fron-  
te, in signum gratissimae & venerabundæ mentis, ulterio-  
remque fortunæ meæ commendationem. Ego vicissim non  
desistam Divinam gratiam & perpetuam incolumentatem Vo-  
bis animitus apprecari permanfurus.

### NOMINUM VESTRORUM

cultor humillimus IA  
**CAROLUS BERGMAN.**

# Högachfade Herrar Råd - och Handelsmän

## EKENÅS Stad,

### Samteliga Mine Gunstiga Gynnare / och Ansörwanter

Etta mit första Academiska arbete, hwarutinnan hands-  
las om den Sanna Gudens Enhet, är jag förbunden;  
at tillägna Eder, mine Herrar Ansörwanter och Wäl-  
gerningsmän; til at således offenteligen ådagalöggja mit tack-  
samma sinne. Uptagen fördensfull dese få blad, icke såsom  
nägon wedergällning, utan fast hållre såsom witnen af min er-  
känsla för Eder emot mig bewista godhet. Den allwisa Gu-  
den gjöre Edra dagar sälla och ymnoga af wälsignelse! Eder  
sällhet blomstre i tiden och Himmelien ware Eder lott i E-  
wigheten! Således önskar,

### Mine Gunstige Herrars och Ansörwanters

Hörsamste tjenare  
**CAROLUS BERGMAN,**

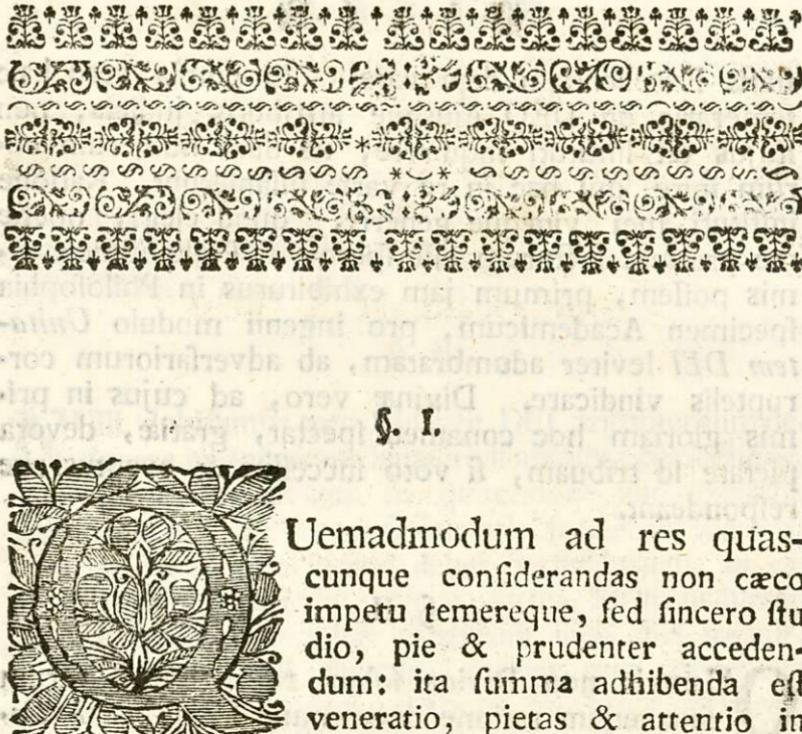
Råd = och Handelsmannen i Ekenäs Stad /  
Högachtad

Herr C A R L  
BERGMAN,  
Min Högtårade K. Fader /

**C**ät jag mig til finnes förer den öma omvärdnad och  
huldhet, som min käraste Fader, alt ifrån min spåda-  
ste ålder in til thenna dag låtit mig wederfaras;  
stannar jag i första förundran öfver så mycken faderlig kär-  
lek; och anseer för den första otacksamhet, om jag ej vid alla  
möjliga tillfällen toge i acht min barnsliga plikt och wördnad.  
Men emedan min öförmögenhet nekar annor erkänsla, bör jag  
upooffra dessa få blad, såsom förstlingen af mine Studier, E-  
der min käraste Fader, hvilketens omsorg och frikästighet jag  
endast har dem at tilskrifwa. Uptagen derföre dem min kär-  
aste Fader, icke såsom wederlag, utan såsom et wedermåle af  
mitt wördnadsfulla och tacksläna sinne emot Eder godhet. Allmäch-  
ten förlåne min K. Fader och min K. Moder, ständig vältrefnad  
och fällhet! utgjute sin välsignelse öfwer Eder i andelig och lekam-  
melig mätto, samt efter fulländad jordiskt wandel, bekröne E-  
der med evig fällhet! Så önskar af hjertat

Min Högtårade K. Faders

Lydigste Son  
CAROLUS BERGMAN.



¶. I.



Uemadmodum ad res quas-  
cunque considerandas non cæco  
impetu temereque, sed sincero stu-  
dio, pie & prudenter acceden-  
dum: ita summa adhibenda est  
veneratio, pietas & attentio in  
consideratione essentiæ & attribu-  
torum entis perfectissimi, ne quidquam admittatur,  
quod Ipsius gloriæ & Majestati vel tantillum adverse-  
tur. Licet pro DEi excellentissima tuenda perfectio-  
ne, omnium sit hominum omnes ingenii vires in-  
tendere, contra quosvis divinarum perfectionum ini-  
quos censores; literarum tamen testantur monumen-  
ta, neutriquam eheu! defuisse eos, ex numero etiam  
eruditorum, qui judiciorum temeritate sinistraque in-  
terpretatione haud veriti fuerint Divinæ sacræ Maje-

A

statis

statis Excellentiam depravare. In omnia vero hæc temeraria de DEO ejusque attributis judicia, non hujus est instituti inquirere, ne dum numerum eorum inire, qui hac in re varie insanierunt. Ratione instituti mei vitæque generis, quod elegi, operæ mea pretium facturum esse spero, si Philosophicis armis possem, primum jam exhibitus in Philosophia specimen Academicum, pro ingenii modulo Unitatem DEI leviter adumbratam, ab adversariorum corruptelis vindicare. Divinæ vero, ad cujus in primis gloriam hoc conamen spectat, gratiæ, devota pietate id tribuam, si voto successus & eventus rite respondeant.

## § II.

**Q**UAMVIS non Divina solum revelatione, verum fana etiam ratione doceamus, *Unum dari Deum*: hanc tamen veritatem contendit *Hugo Grotius in Lib. de Jure Belli & Pacis Lib. 2. Cap. 20. §. 47.* minus quam Dei existentiam rationi perviam esse; nec adeo evidentem, ac perspicuum, & cuivis notum ex naturali lumine esse potest, *Deum esse omnium entium primum*. Rem omnem vero si æstimessemus recte, non minus illa de Deo uno, quam de existentia Ejus evidens est notitia; cum nemo possit ullam de Deo vero sibi formare notionem, quin statim inde sequatur, unum saltem esse Deum, cum per

per vocem Dei intelligamus Eum, qui omnes omnino per-  
fectiones complectitur, & eas sine gradu posselas;  
hinc cognoscitur sane, plures ejus generis esse non  
posse. Jam cum singuli omnibus & sine gradu qui-  
dem perfectionibus exornati forent, nullum remane-  
ret distinctionis fundamentum.

## § III.

**N**ulli dubitamus pro Unitate DEI argumentum de-  
ducere ex infinitate Ejus, sive absoluta perfectione,  
quæ omnem æqualem in quoconque alio excludit.  
Evidem, qui infinite perfectus erit, is essentiæ suæ am-  
bitu ita omnem includere debet perfectionem, ut ni-  
hil perfectionis tali ente dignæ extra Eum occurrat.  
Quemadmodum infinite extensum illud dici nequit,  
extra quod alia est extensio, quippe quæ extensioni  
alterius limites poneret, adeoque finitionis argueret:  
Sic infinite perfectum id esse nequit, extra quod  
ulla absolute seu illimitata perfectio locum habet.  
Unde sequitur, ens absolute seu infinite perfectum  
non posse nisi unicum esse. Omne ergo aliud sui  
æquale excludit, nec multiplicari sine contradictione  
potest. Si itaque plures fingantur Dū, æque infini-  
te perfecti nullus eorum vere talis erit: alter enim non ha-  
beret perfectiones alterius, saltem non eas, quibus  
a se invicem discernerentur. Omnes itaque imper-  
fectione laborarent, quod tamen absurde de Deo di-

citur. Plures si darentur Dū, inter se quidem diversi, aut ejusdem essent essentiæ, aut non; si prius, ejusdem quoque essent existentiæ. Nam essentia & existentia in ente absolute necessario realiter non differunt, & sic non essent plures, sed unus tantum; sin posterius, nullo modo jam esse possent Dū, quemadmodum humana non præditus essentia nec homo est.

#### §. IV.

**U**NICUM existere Deum, adeo manifestum est, ut plerique saltem sapientiores gentilium unum Deum admiserint, quoties saltem serio loqvuntur. Sic Plato, Epist. 13. ad Dionys. *Hinc, inquit, disces, scribam ego serio nec ne: cum serio ordior epistolam, ab uno Deo, cum secus a pluribus.* Gentilium sapientiores, de Unitate Dei testimonium perhibere, id ex instituto demonstravit *Lactantius* inst. divin. Lib. I. Cap. 6. ubi inter alia illud *Mercurii* adducit. *Deus unus est; & quia unus nomine non indiget: est enim, qui existit anonymous.* Ex recentioribus multa hac spectantia collegit *Pfannerus* in systemate Theologiae gentilis purioris, Cap. 2. itemque *Huetius* in quæst. Alnetanis L. 2. Cap. 2. Non tamen omnia sine discrimine, aut grano salis, quæ hi auctores congerunt, accipienda. Nec enim sufficit, unum adserere Deum, sed simul Eum a mundo, seu rebus creatis rite distinguere oportet: qua in re plurimos veterum

Philo-

Philosophorum a recto aberrasse tramite, saltem ita quandoque loquutos, ut non multum a Spinozæ abessent impietate, aliunde constat. Id tamen liquet, eos agnoscisse, pluralitatem Deorum plane absconam esse, ut recte, contra Faustum Manich. Lib. 20. Cap. 19. observat Augustinus, non esse gentes usque adeo ad falsos Deos delapsas, ut opinionem amittereunt unius Dei veri.

## §. V.

**C**Um ipsa clamat natura, non potuerunt non gentilium sapientiores, de unitate Dei testimonium perhibere. Clamat enim, in rerum subordinatione, subsistendum esse, in uno aliquo, quod a se sit, & absolute primum, cui nihil omnino possit praexistere, vel cœsistere ejusdem naturæ. Clamat, hoc infinitum esse. quippe quod, a priore non finiatur, proinde omnem entitatem includat vel formaliter, ut ajunt, vel eminenter. Clamat infinitum illud, eadem opera esse perfectissimum, cui nulla perfectio deesse possit: dum hujus contrarium, involvit Deorum pluralitas. Clamat, primum illud infinitum ac perfectissimum; eadem opera omnipotens esse, cui alter aliquis Deus, obniti non possit. Clamat, per istam omnipotentiam, unum mundum condidisse, cuius omnes partes, una harmonia in unius conservationem conspirent, ab uno procul dubio, sapien-

sapientissimo gubernatore procuratam. Clamat, uni huic mundo, *unum præesse Supremum Monarcham*, qui superiorem, imo nec parem ullum ferat. Interim ne quid hæreat scrupuli adversus perfectissimam Dei unitatem, tenendum, unitati Divinæ non obesse pluralitatem nominum: cum non designant nisi unum Deum; nec pluralitatem attributorum, cum illa non referant, nisi unam Dei infinitam perfectionem, inadæquatis nostris conceptibus analogam, nec Trinitatem personarum, in qua speciosissime ludunt adversarii, cum in tribus ictibus personis una tantum sit essentia, una existentia, una subsistentia, & tres tantum subsistendi modi, a quibus non tres resultant Dū, sed tres, qui unus sunt Deus.

### §. VI.

**E**st itaque Deus maxime unus, quia maximum & perfectissimum est ens. Proinde non unitate *speciei*, quæ plura singularia admittit ejusdem nominis & naturæ: nec unitate partium compositarum quo modo corpus & anima, unum constituant hominem: sed unitate singulari & quæ omnem *omnino* compositionem excludit per quam unicus, indivisus in se, & indivisibilis in plures aut plura ejusdem nominis & naturæ. Quæ porro unitas, cum Deo tribuitur, non Arithmetica intelligitur, quæ principium sit numeri, verum essentialis

lis & transcendentalis, quo sensu *Victorinus* advers.  
Arian. L. 3. in tribus Personis ait, esse Deum unum,  
plus quam numero. Recte igitur *Maimonides* in Lib.  
de fundamentis legis Cap. I. nec Deus, ait, unus est  
specie, quæ complectitur plura individua: neque unus  
corpore, quod est divisibile in partes atque extrema,  
sed ita unus est, ut nulla unitas similis isti in mundo  
reperiatur.

## §. VII.

**E**T si idololatra, hoc est, qui aliud quid pro Deo  
habet, quod Deus non sit, non statim plures  
Deos statuat, vix tamen fieri potest, ut polytheis-  
mum evitet, sive pluribus idolis simul divinitatem  
tribuat, sive vero Deo idolum aliquod adjungat, ut  
in subtilissima idololatria fieri solet. Atque hoc sen-  
su recte unitati Numinis idololatria quoque opponitur.  
Quæ polytheismi & crassioris idololatriæ species ob-  
tinet, tum apud gentiles, omnia fere rerum crea-  
tarum genera, ut idola colentes, tum apud eos,  
qui honorem soli Deo debitum, hominibus etiam san-  
ctis angelisque tribuunt. Pontificii, unum quidem  
& unicum Deum profitentur; interim in cœlis ha-  
bent pariter & in terra, quibus cultum Divinum seu  
religiosum præstant. Habent in cœlis angelos, vir-  
ginem Mariam, Sanctos demortuos, in terris hosti-  
am quam appellant; habent imagines, eodem cultus  
genere

genere venerandas, qui Prototypis competit; habent reliquias sanctorum. Jam si DEUS est unus, cui competit cultus Divinus ac jure Ei tribuitur; plures habebunt Deos Pontificii: habebunt Deos angelicos, habebunt Deos humanos; Deos lapideos, aureos, argenteos; habent Deum panaceum. Ne quid dicam de eorum Papa, quem velut pro vice-Deo in terris habent. Atque hi quidem, licet ore unum Deum profiteantur, re ipsa plures se admittere testantur. Quem enim aliquis ut Deum colit, cultus interno, sive externo, illum pro Deo habet. Unde etiam, quid de subtiliori idololatria, quando quis in rebus creatis, opibus, seu divitiis, aut aliis hominibus, spem suam atque fiduciam collocat, censendum sit, patet. Hinc avaritiam idololatriam esse, Paulus pronunciat, Coloss. III. 5. & Servator vero Deo eum servire posse negat, qui Mammonæ servire cupit, Matth. VI: 24. In eum vero, qui in hominibus fiduciam collocat, maledictionis fulmen vibrat, Jeremias vates Cap. XVII.: 5. Subtilissimæ idololatræ illi rei sunt, qui per philautiam pravam sibi ipsis ea tribuunt, quæ vero Deo tribuere debebant: cui non aliter, quam per vetam nostri abnegationem obviam ire possumus, quam adeo ipse Servator tam studiose nobis commendat, in perplurimis Novi Test. locis. Hi ergo omnes, non tantum aliquid pro Deo colunt, quod Deus non est; sed dum simul se in verum Deum credere profitentur, revera plures Deos admittunt.

Quæ

Quæ quidem omnia, ut diligenter evitemus, nostri esse officii, facile intelligimus. Quin immo, si unum eumque verum Deum esse credamus, ad Eum quoque unice omnia nostra conamina referamus, Ei foli serviamus, cultumque illi debitum exhibeamus, Eumque solum super omnia amemus, quod & ipse Moses cum præcepto de uno Deo credendo, statim conjungit, Deut. VI: 5. Sed ad finem jam proparamus. Nam brevitatem nobis imperant, cum pertenues ingenii vires alto vel sublimi huic argumento debita ratione tractando minime sufficientes, tnm accisa domi supellex. Interim vergat juvenilis hic conatus in Summi Numinis gloriam, quæ cœptorum nostrorum ultimus esse debet

**FINIS.**

